

ŞANLIURFA İLİNDE ÇİFTÇİLERİN TARIMSAL BİLGİ VE YAYIM KONUSUNDA TUTUM VE DAVRANIŞLARININ ANALİZİ

Orhan ÖZÇATALBAŞ

Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü 07059-Antalya

Özet

Şanlıurfa ili, sahip olduğu tarımsal potansiyeli bakımından GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi) kapsamındaki en önemli illerden biridir. Bu ildeki tarımsal potansiyelin tam olarak değerlendirilebilmesi için, ilgili tarafların (üretici-yayımçı-araştırmacı) bilgi birikimlerinin, birbirlerine karşılıklı ilgilerinin, tutum ve davranış özelliklerinin bilinmesi büyük önem taşımaktadır. Bu verilerin elde edilmesi yayımın etkinliğini artıracığı gibi, uygun yayım sistemlerinin ve yaklaşımlarının seçimini de kolaylaştıracaktır.

Bu çalışmada Şanlıurfa ilinde bulunan alan yayımcılarının, görev alanındaki çiftçilerin tarımsal bilgi ve yayım konusunda tutum ve davranışlarına ilişkin değerlendirmelerinin analizi yapılmıştır. Üreticilerin yalnızca %21.7'si yayımcılara yüksek düzeyde ilgi ve güven duymaktadırlar. Tarımsal üretim tekniği bilgisi yetersiz olan çiftçilerin oranı %56.5'tir. Ayrıca çiftçilerin yeniliklere açık olma, yenilikleri benimseme, dış dünya ile ilişki ve işbirliği eğilimleri düşüktür. Bu durum bölge çiftçileri için yayım çalışmalarının ne kadar önemli ve gerekli olduğunu göstermektedir. Buna göre çiftçilerin yayımcılara daha fazla güven duymalarını sağlayacak önlemlerin tartışılması ve başarılı olabilmek için yayımcıların eğitimi üzerinde önemle durulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarımsal Yayım, Yayımçı, Üretici Davranışları

An Analysis of Attitude and Behaviours of Farmers on Agricultural Information and Extension in Şanlıurfa Province.

Abstract

Şanlıurfa is one of the most important provinces in the GAP (South-eastern Anatolian Project) area with respect to its agricultural potential. It is very important to know existing knowledge level of the relevant actors (farmers-extension workers-researchers), approaches to each other and the characteristics of attitude and behaviours to obtain full benefits from the current agricultural potential of the province. Data related to these characteristics will increase the efficiency of the agricultural extension and it will also provide easiness for the choosing suitable extension systems and approaches.

In this study farmers attitude and behaviours on agricultural information and extension were analysed based on the opinion and evaluation of extension workers in Şanlıurfa province. The research results showed that only 21.7% of the farmers were trust to extension workers. About 56.5% of the growers do not have enough information about agriculture production techniques. It was also found that farmers' tendencies are relatively low in relation to openers to innovations, acceptance to innovations, relationship and cooperation with outside. The findings of this research show that extension services are very important and necessary for the farmers in the research area. It is therefore suggested that measurements to provide trust for the extension workers should be discussed and extension workers should be trained to conduct good extension activities.

Keywords: agricultural extension, extension workers, farmer behaviours

1. Giriş

Etkin ve başarılı bir tarımsal yayım çalışmasının gerçekleştirilebilmesi için üreticilere ve yayımcılara ait özelliklerin saptanması çok önemlidir. Başarılı bir yayım çalışması yapabilmek için yayım

hizmetinin götürüleceği kesimde bulunan çiftçilerin genel bilgi düzeyi, tarım teknikleri bilgi düzeyi, yeniliklere ve dış dünyaya açık olma düzeyi, yenilikleri benimseme düzeyi ve işbirliği

eğilimleri, yayımcılara ilgi ve güven duyma gibi özellikleri bilme yanında, yayım hizmetini sunan yayımcıların çalışma yeri ve kırsal alanı tanıma bakımından önemli olduğu düşünülen doğum yeri, baba mesleği ve tayin isteme durumu gibi konuların da bilinmesi gereklidir. Ayrıca bununla ilgili olarak yayımcıların özellikleri, sorun çözebilmeye güçleri ve üreticilerin bilgi istemlerine karşılık verebilme durumları da önemlidir.

Üreticilerle bire-bir bağlantı kuran ve onları en yakından tanıyanlar alan yayımcıdır. Şanlıurfa Tarım İl Müdürlüğü'ne bağlı Köy Grubu Tarım Merkezlerinde (KGTM) görev yapan teknisyenler alan yayımcısı özelliğinde olup, bunlar üreticilerle sürekli ve doğrudan ilişki içerisinde dirler. Bu çalışmada KGTM'lerinde görev yapan ve üreticilerle doğrudan ilişki içinde olan yayımcıların, üreticiler hakkında sahip oldukları bilgiler değerlendirilerek, üreticileri etkileyebileceği düşünülen, yayımcıların (bağlı olduğu ilçe, baba mesleği, tayin isteme, doğum yeri ve mesleki deneyim gibi) seçilmiş bazı özellikleri üzerinde durulmuştur. Buradan elde edilecek verilerin yayım faaliyetlerinin etkinliğinin artırılmasında kullanılabileceği açıktır. Yayımcıların üreticiler hakkında sahip oldukları bilgiler, tarımsal yayım faaliyetlerinin daha etkin yürütülebilmesi için önemli veriler sağlayacaktır. Bu kapsamda üreticilerin yayımcılara ilgi ve güven duyma düzeyleri, yenilikleri kabul etme, dış dünyaya açık olma, ortak iş yapma ve fazla sulama suyu, gübre ve tohumluk kullanma eğilimleri de incelenmiştir.

Üreticilerin belirtilen özellikleri yapılan çeşitli araştırmalarda **üreticilerden alınan bilgilerle** ortaya konulmuştur (Taluğ, 1975; Aktaş, 1976; Opore, 1977; Fitzherbert, 1983; Doğanca, 1983; Özçatalbaş, 1994).

Bu çalışmada ise, yukarıda

belirtilen çalışmalarda izlenen yaklaşımdan farklı olarak üretici özellikleri ortaya konulurken, üreticilerden alınan bilgiler yerine, onlarla sürekli birlikte olan yayımcıların izlenim ve değerlendirmelerinden yararlanılması yaklaşımı benimsenmiştir. Kısaca üretici özellikleri, onlara yakın bir başka kesimin görüşleri dikkate alınarak analiz edilmiş, yayımcıların sorumlu buldukları köylerdeki çiftçilere yönelik tespit ettikleri tutum ve davranış özellikleri belirlenmiştir. Çalışmada alan yayımcısı olarak görev yapan teknisyenlere, işlevleri dikkate alınarak **teknisyen** yerine **yayımcı** terimi kullanılmıştır.

2. Materyal ve Metot

Şanlıurfa ilinde 1993 yılı itibarıyla 57 teknisyen yayımcı bulunmaktadır. Ancak bunlardan 44'ü kurulu bulunan 44 KGTM'inde görev yapmaktadır (Anonim, 1993; Özçatalbaş, 1994). Bu çalışmada KGTM'lerinde görev yapan 44 teknisyenle, yani bizzat köylerde ikamet eden alan yayımcıları ile görüşülmesi hedeflenmiştir. Ancak bazı teknisyenlerin yıllık izinde olmaları ve ilgisiz kalma gibi nedenlerle 23 yayımcıya (%52,3) anket uygulanmıştır. Bu değer ilgili grubu temsil ettiği kabul edilmiş ve alınan veriler değerlendirilmiştir. Anket çalışması Mart-Ağustos 1993 döneminde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada iki farklı anket formu kullanılmıştır. Bunlar aşağıda verilmiştir.

1. Yayımcılara yönelik olarak hazırlanan "Yayımcı Anket Formu"
2. KGTM'nin bulunduğu köyle ilgili olarak hazırlanan "Köy Bilgi Formu"

Üreticilerin nitel olan görüş, tutum ve davranış özelliklerini rakamsal ifadelerle dönüştürmek için amaca uygun

üçlü (*) ve beşli (**) ölçekler (ölçekleme soru tipi) kullanılmıştır. Üreticilerin yayımcılara yönelik tutum ve davranışlarını etkileyen faktörlerin istatistiki olarak anlamlı olup olmadığı Khi-Kare bağımsızlık testi ile araştırılmıştır.

$$\text{Khi-Kare: } \chi^2 = \frac{(|G_{ij} - B_{ij}| - 0,5)^2}{B_{ij}}$$

Dikkate alınan özelliklere ait açıklamalar aşağıda verilmiştir. Bu özelliklerle anlatılmak istenilen konuların neler olduğu, yayımcılara anket uygulamadan önce verilmiştir.

Dikkate alınan konular ve açıklamaları
⇒ Yayımcıya ilgi duyma düzeyi: Yayımcı köye gittiğinde üreticilerin kendisine gösterdiği ilgi yoğunluğu.
⇒ Yayımcıya güven duyma düzeyi: Yayımcının anlattıklarının üreticiler tarafından dikkate alınma, ilgiyle izlenme, anlatılanları uygulama için ek bilgi talebi.
⇒ Genel bilgi düzeyi: Üreticilerin güncel olayları izleme, yorumlama durumları, beslenme ve temizlik alışkanlıkları, sağlık sorunları ve bunları çözme çabaları.
⇒ Tarım tekniği konularında bilgi düzeyi ve girdi kullanım eğilimleri: Üreticilerin uygulamakta oldukları tarım tekniklerinin ve girdi kullanımlarının (su, gübre, tohum, ilaç) yayımcının bölge için sunduğu tekniklerle uyumlu veya uyumsuz olma durumu.
⇒ Yeniliklere açık olma düzeyi: Yayımcı veya başka bir kaynak tarafından götürülen yeniliklere

karşı üreticilerin direnç gösterme veya kabul etme durumu

- ⇒ **Yenilikleri benimseme düzeyi:** Götürülen yeniliklerin üreticiler tarafından erken yada geç benimsenmesi, sürekli uygulanır olması.
- ⇒ **Dış dünyaya açık olma:** Kırsal toplum dışından gelen mesajlara ilgi gösterme, kırsal toplum dışındaki olayları izleme ve bu mesajlardan etkilenme durumu.
- ⇒ **Ortak iş yapma (işbirliği) eğilimi:** Üreticilerin birlikte hareket edebilme, ortak iş yapabilme özellikleri, işbirliği istek ve yeteneğine sahip olma ve işbirliği yapma eğilimleri.

3. Bulgular

3.1. Alan Üzerine Genel Bilgiler

"Köy Bilgi Formu" ile alınan bilgilere göre merkez ilçede görev yapan yayımcıların, buldukları köylerde sulanan arazi oranı %43,8 olup, kuru alan oranı ise %56,2'dir. Diğer ilçelerdeki yayımcıların buldukları köylerde sulanan alan oranı %31,3 olup, kuru koşullarda tarım yapılan alan oranı ise % 68,7'dir. Buna göre yayımcıların görev yaptıkları köylerde tarım alanlarının yarısından fazlasında kuru koşullarda tarımsal üretim faaliyeti yapılmaktadır.

Yayımcıların görev yaptıkları köylerdeki toplam alanın %22,9'unda buğday, %23,0'ünde arpa, %21,3'ünde antepfıstığı, %13,9'unda bağ, %13,8'inde pamuk ve %6,1'inde ise kırmızı mercimek tarımı yapılmaktadır. Bu alanlarda yetiştirilen ürünlerden buğdayda verim 368 kg/da, arpada 208 kg/da ve pamukta 305 kg/da, kırmızı mercimekte 127 kg/da'dır.

Merkez ilçe KGTM' lerinin Tarım

* Üçlü ölçek: 1. Düşük(az) 2. Orta (ne az, ne çok) 3. Fazla

** Beşli ölçek: 1. Belirtilen özelliğe çok az sahip olma, 2. Az, 3. Orta 4. İyi (fazla-yüksek), 5. Tam

İl Müdürlüğüne uzaklığı ortalama 31km'dir. Diğer ilçe KGTM'lerin Tarım İl Müdürlüğüne uzaklığı 86 km olup, bağlı olunan ilçe müdürlüğüne uzaklıkları ortalama 21 km'dir.

3.2. Yayımçıların Seçilmiş Bazı Özellikleri

Üreticileri değerlendirme ya da üreticileri etkileme açısından önemli olabileceği düşünülen, yayımcılara ait seçilmiş bazı özellikler aşağıda incelenmiş ve elde edilen değerler Çizelge 1'de verilmiştir.

Araştırmada anket uygulanan 23 yayımcının KGTM'lerinde ortalama çalışma süresi 3,5 yıl olarak bulunmuştur (Çizelge 1). Bu değer bölgede yapılan bir çalışmada elde edilen verilerle (3,4 yıl) uyumludur (Özçatalbaş,1994).

Bağlı bulunan ilçe dikkate alındığında, merkez ilçeye bağlı yayımcıların deneyim süreleri, diğer ilçe

yayımcılarına göre yaklaşık 2,5 kat daha fazladır.

Yayımcıların mezuniyetten sonra yayımcı olarak çalışma süresi ortalama 5,9 yıldır. Merkez ilçe yayımcıları (9 yıl), ise diğerlerine (5,6yıl) göre daha deneyimlidirler.

Yayımcıların sorumlu oldukları ortalama köy sayısı 8,6 (köy/yayımcı) olup, seçilmiş çiftçi sayısı ise 7,8'dir (çiftçi/ yayımcı).

Yayımcıların %27,3'ü Güneydoğu Anadolu Bölgesi illeri, %72,7'si ise diğer iller doğumludurlar.

Yayımcıların %36,4'ünün baba mesleği çiftçilik olup, %63,6'sının ise diğer meslek grubundadır. Yani yayımcıların yaklaşık 1/3'ünün geçmişte doğrudan kırsal alanla ve tarımla ilişkisi olduğu söylenebilir.

Yayımcıların büyük bir bölümü (%81,0) başka bir yere tayin olmak isterlerken, %19,0'u ise başka bir yere tayin olmak istememektedirler.

Çizelge 1. Yayımcıların Ortalama Çalışma Süresi (yıl), Sorumlu Olunan Köy ve Seçilmiş Çiftçi Sayısı.

Görev Yeri	KGTM Yayımcısı Olarak Çalışma Süresi (Yıl)	Toplam Çalışma Süresi (Yıl)	Sorumlu Olduğu Köy Sayısı (Adet/Yayımcı)	Seçilmiş Çiftçi Sayısı (Kişi/ Yayımcı)	Toplam	
					Sayı	Oran
Merkez İlçe	6,6	9,0	12,4	8,6	5	21,7
Diğer İlçeler	2,6	5,6	7,5	7,6	18	78,3
Ortalama	3,5	5,9	8,6	7,8	23	100,0

3.3. Üreticilerin Seçilmiş Bazı Özellikleri

Üreticilerin önemli görülen bazı özellikleri, yayımcılardan alınan görüşlere göre incelenmiş ve Çizelge 2'de verilmiştir.

Tarım Teknikleri Konularında Bilgi Düzeyi: Üreticilerin % 56,5'inin tarım teknikleri konusunda bilgileri yetersizdir(çok az, az). Üreticilerin %39,1'i orta, %4,4'ü ise yüksek bilgi düzeyine sahiptirler. Ancak çok yüksek bilgi düzeyine sahip üretici bulunmamaktadır.

Genel Bilgi Düzeyi: Üreticilerin genel bilgi düzeyi, orta düzeyinin altındadır.

Yeniliklere Açık Olma Düzeyi: Üreticilerin büyük bölümünün yeniliklere açık olma düzeyi orta düzeyin altında olup, yalnızca %13'ü yeniliklere karşı yüksek düzeyde ilgili ve açıktırlar.

Yenilikleri Benimseme Düzeyi: Üreticilerin büyük bölümünün yenilikleri benimseme düzeyi orta düzeyin altında olup, yüksek benimseme düzeyine sahip olanların oranı %8,7'dir.

Dış Dünyaya Açık Olma: Üreticilerin %9,1'i kırsal toplum dışındaki olayları çok yüksek düzeyde izlerken, %18,2'si yüksek, %45,5'i orta, %27,2'si ise düşük ve %4,5'i ise çok düşük düzeyde izlemektedirler.

Ortak İş Yapma (İşbirliği) Eğilimi: Üreticilerin %65,2'sinde ortak iş yapma ve yardımlaşma eğilimi düşük olup, bu eğilime orta düzeyde sahip olanların oranı %30,4'tür. Üreticilerin yalnızca %4,4 'ünde bu eğilim yüksektir(Çizelge 2).

Çizelge 2. Yayımcı Görüşlerine Göre Üreticilerin Bazı Davranış Özellikleri (%).

Üretici Özellikleri	Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam	
						Sayı	Oran
Tarım tekniği konusunda bilgi düzeyi	13,0	43,5	39,1	4,4	-	23	100,0
Genel bilgi düzeyi	4,4	47,8	47,8	-	-	23	100,0
Yeniliklere açık olma düzeyi	13,0	30,5	43,5	13,0	-	23	100,0
Yenilikleri benimseme düzeyi	17,4	34,8	39,1	8,7	-	23	100,0
Dış dünyaya açık olma	4,5	22,7	45,5	18,2	9,1	22	100,0
Ortak iş yapma (işbirliği) eğilimi	21,7	43,5	30,4	4,4	-	23	100,0

3.4. Üreticilerin Fazla Girdi Kullanma Eğilimleri

Yayımcıların gözlem ve deneyimlerine göre, üreticilerin %42,3'ü fazla sulama yapmakta, %40,9'u fazla gübre ve %50,0'si ise fazla tohumluk kullanmaktadırlar. Söz konusu girdileri önerilen miktarlardan fazla kullanma eğilimi %44,7 olup, yalnızca %21,4'ü önerilen miktarla aynı düzeyde, %33,9'u ise önerilen miktarın altında kullanılmaktadırlar(Çizelge 3).

Bu değerler bölgede yapılan bir çalışmaya ait (Özçatalbaş,1994) veriler ile uyumlu olup, söz konusu araştırmada üreticilerin %36'sı pamukta fazla sulama yapmakta, %61'i fazla gübre kullanmaktadırlar. Bu durumda üreticilerde var olan uygun üretim tekniği sınırları dışındaki yanlış girdi kullanımının kaldırılması üzerinde durulmalı, fazla girdi kullanımını engelleyici faaliyetler üzerinde yoğunlaşılmalıdır.

Çizelge 3. Yayımcı Görüşlerine Göre Üreticilerin Girdi Kullanım Eğilimleri(%).

Üretici Eğilimleri	Önerilen Miktarlardan						Toplam	
	Düşük		Uygun		Fazla		Sayı	Oran
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran		
Sulama yapma	6	42,3	2	14,4	6	42,3	14	100,0
Gübre kullanma	8	36,4	5	22,7	9	40,9	22	100,0
Tohumluk kullanma	5	25,0	5	25,0	10	50,0	20	100,0
Ortalama (%)	33,9		21,4		44,7		100,0	

3.5. Üreticilerin Yayımcıya Karşı İlgisi ve Güvenleri

Üreticilerin %21,7'si yayımcılara yüksek düzeyde ilgi ve güven duymaktadırlar. Ancak çok yüksek düzeyde ilgi gösterme ve güven duyma söz konusu değildir. Aynı şekilde

üreticilerin %2,2'si çok az, %19,6'sı az ve %56,5'ise orta düzeyde(ne az, ne fazla) ilgi ve güven duymaktadırlar (Çizelge 4). Buna göre üreticilerin önemli bir bölümünün yayımcılara orta düzeyde ilgi göstermekte ve güven duymakta oldukları söylenebilir.

Bu sonuçlar, üreticilerin

yayımcılara ilgi ve güvenlerinin artırılmasına yönelik faaliyetlere ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Buna göre

daha büyük kesimlerin yayımcılara ilgi ve güven duymalarının sağlanması için gerekli önlemler üzerinde durulmalıdır.

Çizelge 4. Üreticilerin Yayımcıya İlgi ve Güven Duyma Düzeyleri(%).

Konular	1.Grup *			2.Grup *		Toplam	
	Çok az	Az	Orta	Yüksek	Çok yüksek	Sayı	Oran
İlgi duyma düzeyi	-	26,1	52,2	21,7	-	23	100,0
Güven duyma düzeni	4,4	13,0	60,9	21,7	-	23	100,0
Toplam(%)	2,2	19,6	56,5	21,7	-	46	100,0

*:Khi-Kare bağımsızlık testi uygulamasında 5'li ölçekteki ilk üç seçenek (çok az, az ve orta) birinci grup, son iki seçenek(yüksek ve çok yüksek) ise ikinci grup olarak dikkate alınmıştır.

3.6. Üreticilerin İlgi Gösterme ve Güven Duyma Düzeyleri

Üreticiler ilgi ve güven konusunda çok benzer görüşler ifade etmişlerdir. Bu nedenle iki konu birlikte değerlendirilmiştir. Üreticilerin yayımcılara ilgi göstermelerini ve güven duymalarını etkileyebileceği düşünülen konular(bağlı buluna ilçe, baba mesleği, doğum yeri, tayin sistemi ve mesleki

deneyim süresi) incelenmiş ve Çizelge 5'te verilmiştir.

Üreticilerin yayımcılara ilgi ve güven duyma düzeyinin, oransal olarak yüksek olduğu konular merkez ilçede görev yapma, baba mesleğinin çiftçilik olması, bölge illeri doğumlu olma, tayin istememe ve 4 yıldan fazla mesleki deneyime sahip olma, olarak sıralanmaktadır.

Çizelge 5. Üreticilerin İlgi ve Güven Duyma Düzeyleri(%).

Yayımcılara Ait Özellikler	Çok az	Az	Orta	Yüksek	Çok yüksek	Toplam		Test Sonucu
						Sayı	Oran	
Çalışılan Yer								
Merkez ilçe	-	20,0	20,0	60,0	-	5	100,0	2,999 *
Diğer ilçeler	-	27,8	61,1	11,1	-	18	100,0	
Baba Mesleği								
Çiftçilik	-	-	75,0	25,0	-	8	100,0	0,064
Diğer Meslekler	20,0	20,0	40,0	20,0	-	15	100,0	
Doğum Yerleri								
Bölge İlleri	-	-	66,7	33,3	-	6	100,0	0,051
Diğer İller	-	35,3	47,1	17,6	-	17	100,0	
Tayin								
Tayin isteyenler	-	33,3	50,0	16,7	-	18	100,0	0,106
İstemeyenler	-	-	75,0	25,0	-	4	100,0	
Mesleki Deneyim								
1-3 yıl	-	29,4	52,9	17,7	-	17	100,0	0,051
4 ve üzeri yıl	-	16,7	50,0	33,3	-	6	100,0	

Khi-Kare cetvel değeri = 2,706 ($\alpha=0,10$)

* : ilişki var

Yayımcı özellikleri ile ilgi ve güven duyma arasındaki oransal değerlerin istatistiki olarak anlamlılığı Khi-Kare bağımsızlık testi ile ortaya

konulmuştur. Yapılan Khi-Kare test sonucuna göre merkez ilçede ve diğer ilçelerde görev yapma ile yayımcıya ilgi ve güven duyma arasındaki ilişki vardır.

Dolayısıyla merkez ilçede görev yapmanın ilgi ve güven duyma bakımından önemli olduğu söylenebilir. Ancak ele alınan konularla yayımcıya ilgi ve güven duyma arasında ilişki saptanamamıştır.

3.7. Yayımcıların Bilgi Birikimleri

Yayımcıların çalıştıkları yöredeki ortaya çıkan sorunları çözebilecek bilgi birikimine sahip olup olmadıkları konusundaki görüşleri incelenmiştir. Buna göre yayımcıların %38,1'i sorunları çözebilecek bilgi birikimine sahip olmadıklarını belirtirken, %61,9'u ise sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Oransal değerler incelendiğinde merkez ilçeye bağlı olma, baba mesleğinin çiftçilik olması, tayin istememe, bölge illeri doğumlu olma ve mesleki deneyiminin 4 yıldan fazla olması, yayımcıların karşılaştıkları sorunları çözmelerinde önemli olduğunu göstermektedir (Çizelge 6). Ancak yeterli bilgi birikimine sahip olma ile özellikler arasında istatistiki olarak ilişki olup olmadığı araştırıldığında yeterli bilgiye sahip olma ile doğum yeri arasında istatistiki ilişki saptanmıştır. Buna göre bölge illeri doğumlu olmanın sorun çözmede önemli olduğu söylenebilir.

Çizelge 6. Yayımcıların Tarımsal Sorunları Çözmek İçin Bilgi Birikimleri(%).

Özellikler	Sorunları Çözebilecek Bilgiye Sahip		Toplam		Test Sonuçları
	Evet	Hayır	Sayı	%	
Çalışılan Yer					
Merkez ilçe	80,0	20,0	5	100,0	0,182
Diğer ilçe	56,3	43,7	16	100,0	
Baba Mesleği					
Çiftçilik	87,5	12,5	8	100,0	2,051
Diğer Meslekler	46,2	53,8	13	100,0	
Tayin					
İsteyenler	56,3	43,7	16	100,0	1,113
İstemeyenler	100,0	-	4	100,0	
Doğum Yeri					
Bölge illeri	100,0	-	6	100,0	3,155 *
Diğer iller	46,7	53,3	15	100,0	
Mesleki Deneyim					
1-3 yıl	50,0	50,0	16	100,0	2,196
4 ve üzeri yıl	100,0	-	5	100,0	
Toplam	Sayı	13	8	21	
	Oran	61,9	38,1	100,0	

Khi-Kare cetvel değeri = 2,706 ($\alpha = 0,10$)

* ilişki var

3.8. Yayımcıların Üreticilerin Bilgi İstemlerini Karşılama Durumları

Yayımcıların, üreticilerin bilgi istemlerine tam olarak karşılık verip veremedikleri incelenmiştir. Buna göre yayımcıların %40,9'u üreticilerin bilgi istemlerine tam olarak karşılık

verememekte olduklarını belirtirken, %59,1'i karşılık verebildiklerini belirtmişlerdir (Çizelge 7). Bu değerler yayımcıların bölgedeki tarımsal üretimle ilgili sorunları çözebilecek bilgi birikimine sahip olma ile uyumludur (%61,9).

Oransal değerler incelendiğinde

merkez ilçe dışındaki diğer ilçelere bağlı olma, baba mesleğinin çiftçilik olması, tayin isteme, bölge illeri doğumlu olma ve 4 yıldan fazla deneyime sahip olmak üreticilerin bilgi istemlerine tam olarak karşılık vermede avantaj sağlar görünüyorsa da, bu fark çok fazla

değildir. Ayrıca bu oransal farklılığın istatistiki olarak anlamlı olup olmadığı araştırıldığında, üreticilerin bilgi isteklerine karşılık verebilme ile ele alınan değişkenler arasında istatistiki olarak bir ilişki olmadığı saptanmıştır

Çizelge 7. Üreticilerin Bilgi İstemlerine Tamamen Karşılık Verebilme Durumları(%)

Özellikler	Karşılık Veriyor		Toplam		Test Sonuçları
	Evet	Hayır	Sayı	%	
Çalışan Yer					
Merkez ilçe	40,0	60,0	5	100,0	0,221
Diğer ilçe	64,7	35,3	17	100,0	
Baba Mesleği					
Çiftçilik	62,5	37,5	8	100,0	0,042
Diğer Meslekler	57,1	42,9	14	100,0	
Tayin					
İsteyenler	64,7	35,3	17	100,0	0,001
İstemeyenler	50,0	50,0	4	100,0	
Doğum Yeri					
Bölge illeri	66,7	33,3	6	100,0	0,002
Diğer iller	56,3	43,7	16	100,0	
Mesleki Deneyim					
1-3 yıl	58,8	41,2	17	100,0	0,221
4 ve üzeri yıl	60,0	40,0	5	100,0	
Toplam	Sayı	13	9	22	-
	Oran (%)	59,1	40,9	100,0	-

Khi-Kare cetvel değeri = 2,706 ($\alpha = 0,10$)

4. Sonuç ve Öneriler

Şanlıurfa ili, GAP kapsamındaki en önemli il olarak ifade edilebilir. İlde kuru koşullarda tarımdan sulu koşullarda tarıma bir geçiş süreci yaşanmaktadır. Bu süreçte üreticilerin ihtiyaç duyacakları bilgilerin, yayımcılar tarafından zamanında verilmesi büyük önem taşımaktadır.

Çalışmada üreticilerin %78,3' ünün yayımcılara (yüksek düzeyde) ilgi göstermemeleri ve güven duymaları önemli bir olumsuzluk ve saptamadır. Bu durumda mutlaka çiftçilerin yayımcılara olan ilgi ve güvenlerini artırma yönünde konu tartışılmalı ve gerekli önlemler alınmalıdır. Ayrıca üreticilerin yarıdan fazlasının yeterli

üretim tekniği bilgisine sahip olmaması ve çiftçilerin yeniliklere açık olma, yenilikleri benimseme, dış dünya ile ilişki ve işbirliği eğilimlerinin düşük olması önemlidir. Bu durum bölge için yayım çalışmalarının ne kadar önemli ve gerekli olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda başarılı bir çalışma için yayımcıların eğitimi üzerinde önemle durulmalı, yayımcıların bilgi-beceri düzeylerinin artırılarak, üreticilerin bilgi istemlerine karşılık verebilecek düzeye getirilmesi yönünde uğraş verilmelidir.

Kaynaklar

Aktaş, Y., 1976. Landwirtschaftliche Beratung in Einem Bewässerungsprojekt der Südtürkie. Verlag der SSIP- Socialökonomische Schriften zur Agrarentwicklung Band: 18

- Saarbrücken.
- Anonim,1993. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı
Şanlıurfa Tarım İlçe Müdürlükleri 1993 yılı
Kayıtları.
- Doğanca,M.Y.,1983.Batı Anadolu'nun İki
Orman Köyünde Yayım Açısından
Kooperatifleşme Olayı ve Kooperatiflere
Katılımı Etkileyen Faktörler Üzerine Bir
Araştırma.EÜZF.YayınlarıNo:469.Bornova
-İzmir, 219.
- Fitzherbert,A.R.,1983.Information, Organisation
and Agricultural Change. Publ. Ege Üniv.
Ziraat Fak., İzmir, 335.
- Opare, K.D.,1977.The Role of Agricultural
Extension in the Adoption of Innovations
by Cocoa Growers in Qhanai Rural Soc.
Vol:42 No:1.
- Özçatalbaş,O.,1994. GAP Bölgesinde
(Şanlıurfa'da) Tarımsal Yayımın Analizi
ve Etkin Bir Yayım Çalışması İçin Gerekli
Koşulların Saptanması Üzerine Bir
Araştırma. Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü
Doktora Tezi. Kod 325, Adana, 1994.
- Taluğ,C.,1975. Tarımda Teknolojik Yeniliklerin
Yayılması ve Benimsenmesi Üzerine Bir
Araştırma.A.Ü.Fen Bilimleri Enstitüsü.
Basılmamış Doktora Tezi. Ankara.